

УДК 368.5

DOI: 10.15673/ie.v12i1.1669

Танклевська Н.С.

доктор економічних наук, професор
кафедра економіки та фінансів
E-mail: ntanklevska@gmail.com
ORCID ID:0000-0003-2906-4051

Ярмоленко В.В.

аспірант
кафедра економіки та фінансів
Херсонський державний аграрний університет
вул. Стрітенська, 23, м. Херсон, Україна, 73006
E-mail: vitalina.yarmolenko2016@gmail.com
ORCID ID:0000-0001-7567-0082

ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ АГРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

В статті розглянуто зарубіжний досвід в галузі страхування ризиків аграрної сфери. Було досліджено системи страхування аграрних ризиків в різних країнах та їх характерні особливості. Вивчено історію розвитку страхування аграріїв та сучасних діючих учасників на ринку страхових послуг. Проаналізовано страхові системи Сполучених Штатів Америки та Канади. Також було систематизовано діючі моделі агрострахування. Висвітлено переваги та недоліки представлених світових моделей агрострахування. Доведено, що більшість країн світу роблять акцент на важливість страхування ризиків сільськогосподарського виробництва як незамінного фінансово-економічного важеля розвитку сільського господарства та економіки країни. Проаналізувавши досвід страхування ризиків в сільському господарстві в зарубіжних країнах було виявлено, що на всіх досліджених ринках агрострахування уряд держав виступає партнером для страхових компаній та здійснює фінансові впливання, через субсидування страхових премій та у деяких випадках – покриває деяку частину страхових виплат. Було запропоновано застосування можливих ефективних напрямів страхування з державною фінансовою підтримкою в сфері сільського господарства у розрізі головних моделей ринку страхових послуг.

Ключові слова: ризик, агрострахування, системи агрострахування, моделі агрострахування, страхові продукти.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Аграрне виробництво – ризикована галузь економіки. Аграрії стикаються з великою кількістю факторів, які можуть негативно вплинути на продукцію, яку вони виготовляють, як в рослинництві, так і в галузі тваринництва. Для зменшення або повного погашення фінансових втрат сільськогосподарських виробників застосовують страхування аграрних ризиків. На сьогодні в Україні механізм агрострахування є не достатньо розвиненим. Саме ефективне агрострахування дозволить сільському господарству вийти на новий рівень в економіці країни.

Нині постає проблема пошуку моделі та форми страхування, яка буде оптимально підходити для умов України. Незважаючи на стрімкий розвиток сектору сільського господарства в економіці України, рівень поширення страхування аграріїв у сільському господарстві становить 2-3%.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Різні аспекти дослідження розвитку ринку страхових

послуг в галузі сільського господарства висвітлено в працях таких вітчизняних вчених, як М. Александрова [5], О. Гудзь, П. Лайко, О. Лобова, Г. Минкіна [3], С. Навроцький, О. Панченко [6], О. Прокопчук [8], Н. Танклевська [11, 13], І. Федорович [9] та інші. Також даною проблематикою займалися зарубіжні автори, а саме Дж. Глаубер [15], Дж. Грабер [16], Г. Карпентер, О. Лобанова, О. Махул [14], Ф. Найта, К. Редхеда, М. Чекулаєва, Д. Штайхоффа та інші. При цьому, питання розвитку галузі страхування сільського господарства в Україні потребують подальшого дослідження, особливо в частині адаптації ефективних практик агрострахування провідних країн світу у діяльність вітчизняних аграрних підприємств.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є оцінка та узагальнення діючих систем та форм агрострахування в розвинутих країнах світу, а також виокремлення можливих перспектив адаптації зарубіжного досвіду у вітчизняну практику.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Страхування сільського господарства заро-

дилося в Європі близько 200 років тому як один зі способів захисту від фінансових втрат. Втрати в сільському господарстві можуть настати від загибелі поголів'я тварин в результаті епідемій захворювань, нещасних випадків тощо. Також від пошкодження посівів сільськогосподарських культур, які спричинені природними катаклізмами (град, посуха, повінь, пилові бурі тощо).

Усю сукупність ризиків, які виникають у сільському господарстві, можна розділити на п'ять груп [1]:

1) Природні ризики (природно-ерозійні процеси) – негативний вплив на отримання сільськогосподарської продукції внаслідок несприятливих погодних умов.

2) Техногенні ризики (фізичне та хімічне забруднення ґрунтів, використання мінеральних добрив та пестицидів не за нормами, забруднення ґрунту отрутохімікатами, паливно-мастильними матеріалами, перезволоження та вітрова засоленість земель і підвищення виробничих енерговитрат) – негативно впливають на якість ґрунтів та знижує врожайність екологічно чистої сільськогосподарської продукції.

3) Антропогенні ризики (водна та вітрова ерозія, погіршення структури ґрунтів, механічне руйнування та ущільнення ґрунту, постійне збіднення на гумус і поживні речовини) – впливають на якість ґрунтів, спричиняють втрату ґрунтового покриття, зменшують поживні речовини у ґрунті та порушують природний баланс.

4) Радіаційні ризики (іонізуюче випромінювання радіаційних матеріалів у навколишньому середовищі) – спричиняють розповсюдження радіоактивних матеріалів на сільськогосподарську продукцію, що веде до зниження її якості або робить її непридатною для використання.

5) Еколого-економічні ризики (використання екологонебезпечних технологій у процесі виробництва продукції сільського господарства) – несуть негативний вплив на якість та конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції.

Агросстрахування інтенсивно розвивається на протязі останніх 70-ти років завдяки політиці в розвинених країнах світу, де уряд вбачає у цій сфері страхування важливий інструмент забезпечення продовольчої безпеки держави та зменшення можливих витрат з державного бюджету через несприятливі природні умови та інфекційні хвороби тварин. Розвиток агросстрахування стимулювали наданням субсидій від держави, які були покликані покрити частину страхових платежів, та створенням державних агентств з управління ризиками в сільському господарстві. Створені агентства здійснювали різні функції, зокрема, розробку, стандартизацію, модифікацію, оновлення програм страхування ризиків, визначення їх справедливої вартості, контроль за якістю роботи страхових компаній тощо. Першими стали США, які 1938-го розробили й запровадили федеральну систему підтримки та розвитку страхування аграрної галузі, яка донині залишається найбільш потужною й розвинутою в світі.

Досвід зарубіжних країн в сфері агросстрахування свідчить про функціонування в більшості країн національних систем страхування сільськогосподарських ризиків. При цьому кожна держава створює власну, зручну для неї систему страхового захисту аграріїв (рис. 1)[2, 5, 8].

Класичним прикладом сьогодення є система страхування Сполучених Штатів Америки. В США для здійснення державної політики у сфері агросстрахування при Міністерстві сільського господарства було засновано Агентство з управління ризиками (Risk Management Agency, RMA). Основними напрямками роботи даного Агентства є здійснення контролю за діяльністю страхових компаній, які беруть участь у реалізації державних програм, а також за виконанням страхових угод та розподілом субсидій за страховими договорами [2]. Крім цього, Агентство здійснює керівництво Федеральною корпорацією по страхуванню врожаю FCIC, яка є державною компанією. Корпорація наглядає за діяльністю сільгоспвиробників та страхових агентів, перевіряє ефективність діючих федеральних програм зі страхування врожаїв, надає типові угоди з перестраховання ризиків, а також реалізує програми державної підтримки в сфері аграрної галузі [3].

Американські аграрії мають змогу в рамках федеральної програми страхуватися не лише проти погодних ризиків, а й від можливого зменшення ціни на продукцію галузі сільського господарства, зниження доходу господарств. Дана програма значно розширює їх можливості при виборі страхового продукту, здатного максимально забезпечити бізнесовий інтерес.

До головних державних програм зі страхування врожаїв та доходу і США відносять: Програма захисту від катастрофічних ризиків (Catastrophic Risk Protection, CRP), Програма мультиризикового страхування врожаю (Multiple Peril Crop Insurance, MPCCI), Програма «Груповий план» (Group Risk Plan, GRP), Програма захисту доходу (Income Protection, IP) та інші [4].

У Канаді програма страхування сфери сільського господарства функціонує інакше. Федеральним урядом погоджує свої програми з кожною провінцією, які пропонують фермерам страхові продукти через Королівські корпорації, які є комерційними й засновані державою. Кожна провінція здійснює управління страховими програмами самостійно. Звернення з проханням про допомогу до федерального правління відбувається тільки в крайніх випадках. Міжнародні агенти з перестраховання та перестраховальні брокери здійснюють свою діяльність після офіційного оформлення угод про відносини між приватними страховими компаніями, Королівськими корпораціями та державними органами, які займаються питаннями агросстрахування. Прикладами Королівських корпорацій є Програма страхування культур на випадок повної або часткової загибелі врожаю (CIP), Програма страхування виробленої продукції, що призначена для реалізації на ринку (RIP), Національна тристороння стабіліза-

ційна програма (NTSP), Програма стабілізації доходів виробників (CAIS), Страхування виробництва (PI) та інші. Не зважаючи на те, що мультиризикове страхування перестраховується державою, страхові агенти утримують вагому кількість страхових про-

дуктів під своїм контролем, розширюючи їх страхування від граду та деяких інших видів ризиків. Страховики самостійно перестраховують певну кількість чи всі прийняті ризики на зарубіжних ринках перестраховування [5].

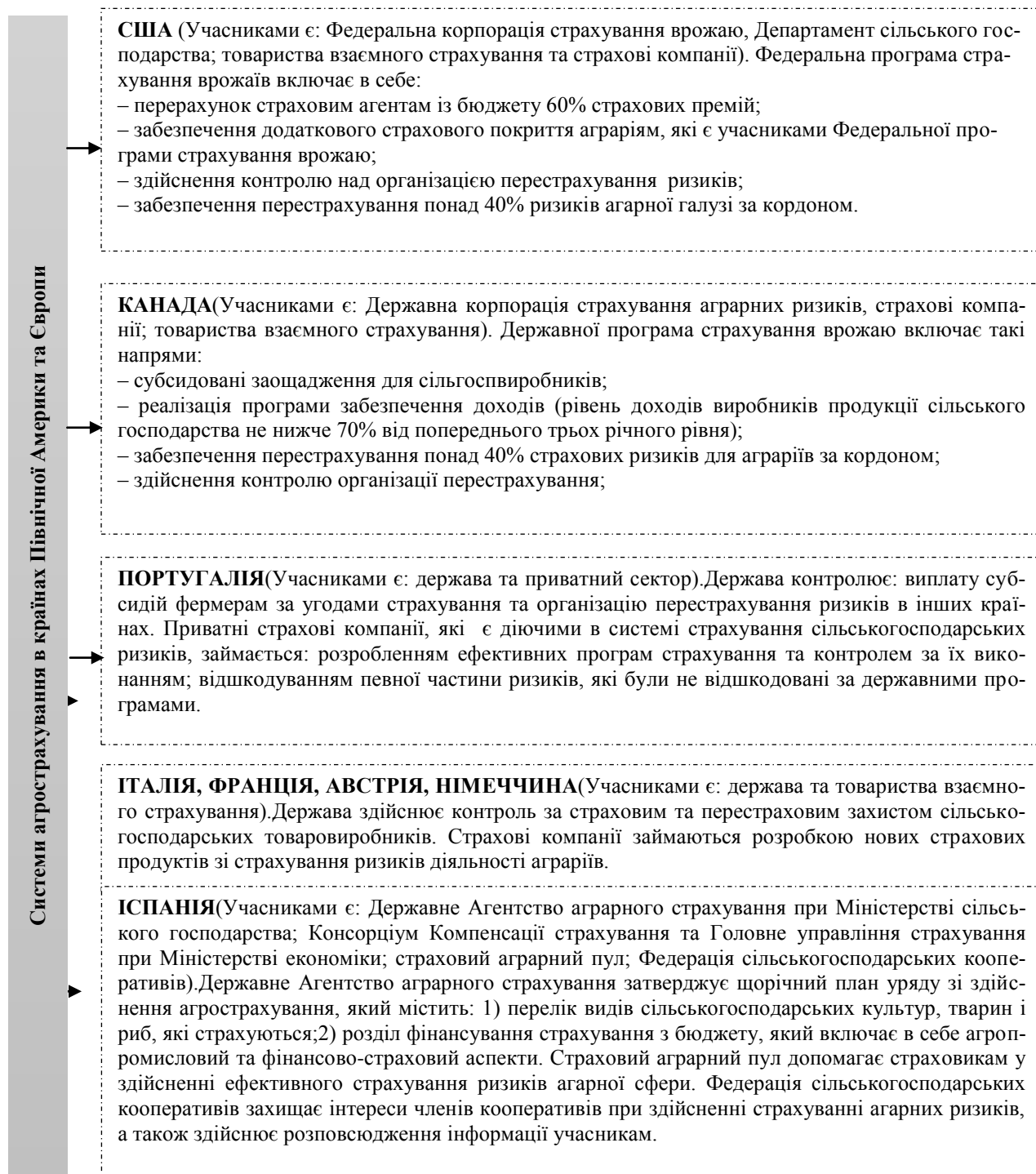

Рис. 1. Діючі системи страхування ризиків сфери сільського господарства у зарубіжних країнах*

* узагальнено авторами на основі джерел [2, 5, 8]

З рисунку видно, що на сьогодні у світі виділяють велику кількість підходи щодо підтримки та

розвитку страхування в сільському господарстві, як важливого інструменту для забезпечення розвитку

виробничого процесу та доходів аграріїв. На сьогодні підтримка страхування аграрної сфери в провідних країнах щорічно перевищує 12 млрд дол. (США, Канада, Японія, країни ЄС) та понад 4 млрд дол. у більше 30 країн, що розвиваються (країни Азії, Африки та Південної Америки).

Вважається, що агрострахування бере свій початок в Німеччині, де перші страхові поліси почали оформляти ще в 1830-их роках. Оформленням цих полісів займалися переважно невеликі товариства взаємного страхування — об'єднання аграріїв, які утворювали спільний фонд. Страхові поліси могли документувати вже після настання страхового випадку, коли було відомо точний розмір понесених збитків, які необхідно виплатити за рахунок учасників таких об'єднання. З розширенням своєї діяльності ці фонди взаємодопомоги фермерів переформувалися в новітні страхові компанії, які здійснювали свою діяльність за принципом: спочатку формування страхового фонду за рахунок платежів учасників, а тоді його безпосереднє використання для відшкодування заподіяних страхових збитків.

На сьогоднішній день у Німеччині переважає приватний сектор в системі страхування аграрної сфери, де взагалі не виплачується ніяких субсидій в агрострахування з бюджету держави. Проте, держава бере безпосередню участь у ефективному розвитку системи сільськогосподарського страхування: здійснення активного управління системою через розробку базових страхових продуктів, введення низки обмежень та встановлення технічних рамок роботи системи. А також в країні функціонують програми ситуаційних виплат з бюджету держави при настанні стихійних лих. Дані програми є структурованими, а виплати відбуваються лише за умови отримання дозволу Європейського Союзу [3].

У Португалії впроваджена ефективно працююча система, що покликана забезпечити тісний зв'язок держави й приватного сектору у сфері агрострахування. Головну роль відіграє держава, здійснюючи субсидіювання страхових премій та перестраховування. У Португалії страхування сільськогосподарського сектору здійснюється приватними страховиками, а урядова підтримка включає [6]:

- розробку ефективного страхового законодавства;
- впровадження єдиних стандартних страхових полісів;
- запровадження обов'язкового первинного покриття витрат від таких страхових випадків як град та пожежа;
- встановлення групового покриття (за певним переліком);
- прийняття нормативних тарифів для розрахунку сум дотацій та премій;
- державні компенсації на певну частину страхових премій;
- державне перестраховування.

Система агрострахування в Іспанії базується на зацікавленості і, відповідно, взаємодії трьох основних учасників — сільськогосподарських виробників, страхових компаній та уряду.

У Центральній та Східній Європі страхування сільського господарства залишається слабо розвинутим. Але, у Польщі агрострахування зазнало найбільшого розвитку. Польські страхові компанії застосовують найновіші фінансові технології, сучасний менеджмент і маркетинг. За діючим законодавством країни підпадають обов'язковому особистому соціальному страхуванню у касі громадського агрострахування. За ігнорування обов'язкового страхування польський сільгоспвиробник сплачує встановлені урядом суми обов'язкових платежів: за відсутність страхового полісу цивільної відповідальності — 60 злотих, а за страхування будівель та споруд — 400 злотих. Обов'язковому страхуванню підлягають будівлі та споруди, які входять до складу аграрного підприємства. Предметом страхування є врожай сільськогосподарських культур, багаторічні насадження, що плодоносять і молоді насадження [2, 7].

Останнім часом страховий ринок Латвії подолав кілька природних етапів розвитку. Страхові компанії розширюють перелік своїх послуг — від класичних базових до унікальних — як у страхуванні, так і в перестраховуванні. В свою чергу, іноземні страховики гарантують надійність та якість пропонованих страхових програм. Страховики з інших країн активно діють на ринку через свої дочірні підприємства, а також великий латвійський капітал. Латвійського страхового ринку жорстко контролюється Комісією з ринку фінансів і капіталу Республіки Латвія [7, 12].

Загалом, можна виокремити три основні системи агрострахового захисту, що використовуються у зарубіжних країнах [9]:

1. Система катастрофічного покриття передбачає створення державою так званого фонду катастроф, який перестраховується на світових ринках. Ця система діє у Мексиці, Індії, Німеччині.

2. Система державного адміністрування агрострахових програм полягає у створенні спеціального органу, що формує політику агрострахування у країні загалом, створює законодавче забезпечення та координує страхові компанії, які працюють у агростраховій сфері. Ця система характерна для США.

3. Система кооперації держави та страхових компаній полягає у тому, що держава на загальному рівні визначає політику агрострахування, а страхові компанії на місцях, заручившись державною підтримкою, сприяють реалізації програм агрострахування на найбільш вигідних для аграріїв умовах. Ця система запроваджена у більшості країн світу (Туреччині, Іспанії, Португалії, Ізраїлі, Канаді та ін.).

Крім основних вищенаведених систем, існує і такий варіант, як створення державної страхової компанії, що реалізовує агрострахові послуги. Ця система діє у Греції, Білорусі, на Кіпрі. Однак практика її впровадження у цих країнах є неефективною.

В залежності від особливостей агрострахування (історичних, економічних, соціальних особливостей тощо), які притаманні окремим країнам, виділяють такі основні три моделі страхування в секторі сільського господарства (табл. 1).

Моделі страхування в галузі сільськогосподарського виробництва*

Модель	Країни	Характеристика моделі
Американська	Сполучені Штати Америки, Канада	Переваги: значна участь уряду у підтримці агрострахування – надання субсидії на сплату певної долі страхової премії. Недоліки: високі адміністративні витрати країни.
Європейська	Німеччина, Велика Британія	Переваги: незначне втручання держави, виробники продукції сільського господарства купують самостійно страховий поліс за його повною ціною. Недоліки: незахищеність страхувальників та обмеження можливості розвитку системи.
Змішана	Іспанія, Франція, Італія	Страхування є добровільним процесом, відшкодування від настання ризиків в системі надають приватні страхові компанії на основі співстрахування.

* Згруповано автором за даними [9]

Основною відмінною характеристикою американської моделі є велика державна підтримка страхування сільськогосподарських ризиків. Важливим елементом державної підтримки є нарахування субсидії на оплату певної частини страхових премій. Це дасть змогу зменшити вартість страхування для аграріїв та, відповідно, забезпечити масовий характер агрострахування. Європейську модель можна назвати приватною. Це означає, що держава майже не втручається в процес страхування аграрних ризиків, а також те, що аграрії купують страховий поліс за його повною вартістю. Тому страхові агенти пропонують тільки ті страхові продукти на ринку агрострахування, які дійсно можуть бути придбані аграріями по такій ціні. Це в основному продукти страхування лише від окремих видів ризиків, тому що мультиризикові страхові продукти були б для сільгоспвиробників занадто дорогими [10, 11, 12].

Найбільш ефективним при страхуванні сільськогосподарських ризиків є поєднання цих двох моделей – американської та європейської. В результаті з'являється «змішана» модель. Саме «змішана» модель страхування аграрних ризиків застосовується в Іспанії, яка, за оцінками експертів світового проекту ЄС Tasis «Вдосконалення управління ризиками фермерських господарств та малих і середніх господарств в аграрному секторі», є державою, що має одну з найрозвиненіших системою сільськогосподарського страхування в Європі.

В Іспанії система страхування ризиків сільського господарства характеризується добровільністю страхування, покриття виплат проводиться на основі солідарної відповідальності аграріїв та страхових компаній, держава активно підтримує та розвиває систему агрострахування, всі права та обов'язки сторін чітко визначені й прописані в законодавчих актах і нормах.

При цьому, однією з перспектив застосування міжнародного досвіду з агрострахування до національних реалій є розробка і впровадження найбільш ефективної для українських сільгоспвиробників моделі страхування з державною підтримкою, спираючись на досвід Іспанії. Така система має містити в собі адаптований підхід до розрахунку величини страхових субсидій; встановлювати необхідність за-

провадження оригінальної страхової перепустки сільгоспвиробників щодо участі у програмах державного сприяння; розробку високоякісних страхових продуктів та послуг, враховуючи також ті умови й чинники, які ведуть до погіршення якості аграрної продукції [13].

Фінансові можливості країн світу є обмеженими, а інші сфери сільськогосподарського сектору теж вимагають державної підтримки й розробки програм, які будуть активно сприяти розвитку сектору сільського господарства. З цієї причини розроблено низку урядових програм страхування аграрних культур, які можуть надавати пряму фінансову підтримку аграріям. А також сприятимуть ефективнішому розплануванню програми фінансової підтримки сільгоспвиробників, що охоплює весь аграрний сектор в довгостроковій перспективі.

Отже, системи страхування ризиків в аграрній сфері різних країн визначаються наступними ключовими аспектами [13]:

- держава має можливість брати безпосередню активну участь у реалізації систем страхування аграрних ризиків;
- поведінка уряду у страхуванні має бути зрозумілою та прозорою для фермерів;
- страхування являється добровільним;
- утворюються професійні державні організації для розробки і впровадження ефективної політики країни у зазначеній сфері;
- уряд держави має надавати страхові субсидії як аграріям, так і страховим компаніям.

Таким чином, зазначимо, що необхідність страхового захисту зумовлена бажанням обмежити матеріальні й нематеріальні збитки, пов'язані з певними ризиками. Нині страхування є один з найбільш значущих секторів економіки для будь-якої країни, оскільки завдяки страхуванню знижується тиск на видаткову частину бюджету щодо відшкодування збитків [14]. В більшості країн страхування сільськогосподарських ризиків базується на організації моделей гарантійного захисту та підтримки з боку держави сільськогосподарських підприємств від збитків, які можуть настати за тих чи інших природно-кліматичних умов. Практика діяльності цих країн в сфері агрострахування показує, що основною метою участі уряду держави в менеджменті сільськогоспо-

дарського страхування являється зменшення, мінімізація та, по можливості, уникнення негативного впливу ризиків, які можуть чекати на фермерів під час здійснення їх діяльності, та часткове погашення страхових премій, а інколи і відшкодування в разі настання певної страхової події.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз досвіду страхування ризиків в сільському господарстві в зарубіжних країнах показує, що на всіх досліджених ринках агрострахування уряд держав виступає партнером для страхових компаній та здійснює фінансові вливання, через субсидування страхових премій та у деяких випадках – покриває деяку частину страхових виплат.

Аналізуючи досвід провідних країн світу, виділяють дві основні моделі страхування аграрних ризиків: американська та європейська. Ці страхові моделі сформовані за специфікою страхових ринків в кожній з країн. Проте, страхування сільського господарства в Іспанії функціонує за змішаною моделлю, застосовуючи методи як і з американської, так і європейської моделей. Проаналізувавши практику страху-

вання аграрних ризиків в зарубіжних країнах, для України можна запропонувати такі основні позиції: застосування приватно-державного партнерства, яке застосовується в європейській моделі, з мінімальним рівнем державного втручання; створення експертного центру, що дозволить розвивати і розширювати масштаби агрострахування; створення централізованої бази даних сільськогосподарської та погодної статистики, забезпечити її доступність для фахівців; забезпечення рівні 40% перестрахування агроризиків з боку іноземних страхових компаній, що притаманна американській моделі (США, Канада) та ін.

Методи, які ефективно діють в цих країнах, необхідно застосовувати на страховому ринку України. Застосування цих практик дасть змогу розвивати сільське господарство та створити умови для інвестування в аграрну галузь.

Таким чином, в ході вивчення зарубіжного ринку страхування сільського господарства було виявлено, що у більшості країн участь держави застосовується у вигляді надання підтримки сільськогосподарським товаровиробникам за агрострахуванням.

Література

1. Ярмоленко В.В. Вплив факторів на функціонування ринку агрострахування // Бізнес Інформ. № 9. 2019. С. 144-151. doi: 10.32983/2222-4459-2019-9-144-151
2. Кравчук О. В. Становлення аграрного страхування: світовий та вітчизняний досвід // Вісник Сумського національного аграрного університету. Сер. «Фінанси і кредит». 2011. № 2. С. 85-91.
3. Портал про страхування сільськогосподарських ризиків: [інтернет-портал]. URL: <http://www.agroinsurance.com/ru/> (дата звернення: 05.02.2020)
4. Минкіна Г.І. Страхування як елемент управління ризиками підприємств АПК // Фінансовий ринок України. 2010. № 3. С. 4 – 11.
5. Тарельник Н. В. Зарубіжний досвід страхування ризиків в аграрній сфері // Ефективна економіка № 6, 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2096> (дата звернення: 05.02.2020.)
6. Александрова М.М. Закордонний досвід формування та розвитку систем страхування сільськогосподарських культур: між народ. зб. наук. праць. № 2(20). 2011. С. 26-37.
7. Панченко О., Шоломій А. Розвиток агрострахування в Україні: проблеми та перспективи // Проблеми і перспективи економіки та управління. 2017. № 1 (9). С. 118-126. doi: 10.15673/ie.v9i4.744
8. Танклевська Н.С. Зарубіжний досвід фінансово-кредитного забезпечення розвитку аграрних підприємств // Вісник Аграрної науки Причорномор'я. Вип. 1 (44). 2008 р. С. 81-87
9. Прокопчук О.Т., Улянич Ю.В., Бечко В. П. Особливості страхування аграрних ризиків у країнах світу // Актуальні проблеми економіки. №3(153). 2014. с.46-53.
10. Федорович І. Зарубіжний досвід страхування ризиків в аграрній сфері. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/20319/1/18-23.pdf> (дата звернення: 05.02.2020).
11. Фисун І. Зарубіжний досвід страхування аграрних ризиків та доцільність його застосування в Україні. URL: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2011/Economics/78211.doc.htm (дата звернення: 04.02.2020).
12. Танклевська Н. С., В. В. Ярмоленко Тенденції розвитку страхування сільськогосподарських культур в Україні // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. «Економіка». 2018. Вип.1(51). 381-386. doi: 10.24144/2409-6857.2018.1(51).381-386
13. Третяк К. В. Агрострахування: зарубіжний досвід та ресурси щодо його імплементації в українську страхову практику // Ефективна економіка. 2019. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6828>. doi: 10.32702/2307-2105-2019.1.32 (дата звернення: 04.02.2020).
14. Танклевська Н. С., Ярмоленко В.В. Методичні підходи до визначення сутності та класифікації страхування // Agriculturaland Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2017. Vol. 3. No. 4.147–159.
15. Mahu, O. and Stutley C.J. 2010. Government Supportto Agricultural Insurance: Challengesand Options for Developing Countries. TheWorld Bank. Washington, DC. doi: <http://dx.doi.org/10.1596/978-0-8213-8217-2>.
16. Glauber J.W. AgriculturalInsuranceandtheWorldTradeOrganization // IFPRI, Discussion PAPER 01473. October 2015. 40 p. URL: <http://ebrary.ifpri.org/utills/getfile/collection/p15738coll2/id/129733/filename/129944.pdf>. ((retrieved: 05.02.2020).

17. Graber J. A dipintonever P&C opportunities // 18th International Investors' Day, Frankfurt, 14 October 2015. P. 18-23.

18. Keeps America Growing: Crop Insurance Acreage Sets New Markin 2017. February 6, 2018. URL: <https://cropinsuranceinamerica.org/crop-insurance-acreage-sets-new-mark-2017/>. (retrieved: 05.02.2020).

Стаття надійшла 10.02.2020
Стаття прийнята до друку 24.02.2020
Доступно в мережі Internet 31.03.20

Танклевская Н.С.

доктор экономических наук, профессор
кафедра экономики и финансов
E-mail: ntanklevska@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2906-4051

Ярмоленко В.В.

аспирант
кафедра экономики и финансов
Херсонский государственный аграрный университет
ул. Стритенская, 23, г. Херсон, Украина, 73006
E-mail: vitalina.yarmolenko2016@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7567-0082

ПЕРСПЕКТИВЫ АДАПТАЦИИ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА АГРОСТРАХОВАНИЯ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрен зарубежный опыт в области страхования рисков аграрной сферы. Было исследовано системы страхования аграрных рисков в различных странах и их характерные особенности. Изучена история развития страхования аграриев и современных действующих участников на рынке страховых услуг. Проанализированы страховые системы Соединенных Штатов Америки и Канады. Также были систематизированы действующие модели агрострахования. Освещены преимущества и недостатки представленных мировых моделей агрострахования. Анализируя опыт ведущих стран мира, было выделено две основные модели страхования аграрных рисков: американская и европейская. Основной отличительной характеристикой американской модели является большая государственная поддержка страхования сельскохозяйственных рисков. Важным элементом государственной поддержки является начисление субсидии на оплату определенной части страховых премий. Это позволит снизить стоимость страхования для аграриев и, соответственно, обеспечить массовый характер агрострахования. Европейскую модель можно назвать частной. Это означает, что государство почти не вмешивается в процесс страхования аграрных рисков, а также то, что аграрии покупают страховой полис по его полной стоимости. Страхование сельского хозяйства в Испании функционирует по смешанной модели, применяя методы как и с американской, так и европейской моделей. Было предложено применение возможных эффективных направлений страхования с государственной финансовой поддержкой в сфере сельского хозяйства в разрезе главных моделей рынка страховых услуг. Для Украины можно предложить следующие основные позиции: применение частно-государственного партнерства, которое применяется в европейской модели, с минимальным уровнем государственного вмешательства создание экспертного центра, что позволит развивать и расширять масштабы агрострахования; создание централизованной базы данных сельскохозяйственной и годовой статистики, обеспечить его доступность для специалистов; обеспечение уровне 40% перестрахования агрорисков со стороны иностранных страховых компаний, присущая американской модели (США, Канада) и др. Доказано, что большинство стран мира делают акцент на важность страхования рисков сельскохозяйственного производства как незаменимого финансово-экономического рычага развития сельского хозяйства и экономики страны.

Ключевые слова: риск, агрострахование, системы агрострахования, модели агрострахования, страховые продукты.

Tanklevs'ka N.

Doctor of Economics, Professor
Department of Economics and Finance

Yarmolenko V.

Postgraduate student
Department of Economics and Finance
Kherson State Agrarian University
st. Stritenskaya, 23, Kherson, Ukraine, 73006
E-mail: vitalina.yarmolenko2016@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7567-0082

PROSPECTS FOR ADAPTING FOREIGN EXPERIENCE IN AGRICULTURAL INSURANCE IN UKRAINE

The article discusses foreign experience in the field of agricultural risk insurance. The insurance systems of agricultural risks in various countries and their characteristic features were investigated. The history of the development of insurance of farmers and current active participants in the insurance market has been studied. The insurance systems of the United States of America and Canada have been analyzed. The current agricultural insurance models were also systematized. The advantages and disadvantages of the presented world models of agricultural insurance have been highlighted. Analyzing the experience of the leading countries of the world, two main models of agricultural risk insurance were identified: American and European. The main distinguishing feature of the American model is the large state support for agricultural risk insurance. An important element of state support is the accrual of a subsidy to pay a certain part of insurance premiums. This will reduce the cost of insurance for farmers and, accordingly, ensure the massive nature of agricultural insurance. The European model can be called private. This means that the state almost does not intervene in the process of insurance of agricultural risks, as well as the fact that farmers buy an insurance policy at its full cost. Agricultural insurance in Spain operates according to a mixed model, applying methods with both the American and European models. The use of possible effective directions of insurance with state financial support in the field of agriculture was proposed in the context of the main models of the insurance services market. The following main positions can be proposed for Ukraine: the use of public-private partnerships, which are used in the European model, with the minimum level of state intervention, the creation of an expert center that will allow develop and expand the scale of agricultural insurance; creation of a centralized database of agricultural and weather statistics, to ensure its availability for specialists; ensuring the level of 40% reinsurance of agricultural risks by foreign insurance companies, inherent in the American model (USA, Canada) and others. It has been proved that most countries of the world emphasize the importance of agricultural production risk insurance as an indispensable financial and economic lever for the development of agriculture and the country's economy.

Key words: risk, agricultural insurance, systems of agricultural insurance, models of agricultural insurance, insurance products.

References

1. Yarmolenko, V. V. (2019). Vplyv faktoriv na funktsionuvannia rynku ahrostrakhuvannia. *Biznes Inform*, (9), 144–151. doi: 10.32983/2222-4459-2019-9-144-151
2. Kravchuk, O. V. (2011). Stanovlennia ahrarynogo strakhuvannia: svitovyi ta vitchyzniani dosvid. *Visnyk Sumskoho Natsionalnoho Ahrarynogo Universytetu*, (2), 85–91.
3. Portal pro strakhuvannia silskohospodarskykh ryzykiv. (2020). Retrieved February 5, 2020, from <http://www.agroinsurance.com/ru/>
4. Mynkina, H. I. (2010). Strakhuvannia yak element upravlinnia ryzykamy pidpryemstv APK. *Finansovyi Rynok Ukrainy*, (3), 04–11.
5. Tarelnyk, N. V. (2013). Zarubizhnyi dosvid strakhuvannia ryzykiv v ahrarynii sferi. *Efektivna Ekonomika*, (6). Retrieved February 5, 2020, from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2096>
6. Aleksandrova, M. M. (2011). Zakordonnyi dosvid formuvannia ta rozvytku system strakhuvannia silskohospodarskykh kultur. *Mizh Narod. Zb. Nauk. Prats.*, (2(20)), 26–37.
7. Panchenko, O., & Sholomii, A. (2017). Rozvytok ahrostrakhuvannia v Ukraini: problemy ta perspektyvy. *Problemy i Perspektyvy Ekonomiky Ta Upravlinnia*, (1 (9)), 118–126. doi: 10.15673/fie.v9i4.744
8. Tanklevska, N. S. (2008). Zarubizhnyi dosvid finansovo-kredytnoho zabezpechennia rozvytku ahrarynkh pidpryemstv. *Visnyk Ahrarynnoi Nauky Prychornomor'Ja*, (1 (44)), 81–87.

9. Prokopchuk, O. T., Ulianych, Yu. V., & Bechko, V. P. (2014). Osoblyvosti strakhuvannia ahrarnykh ryzykiv u krainakh svitu. *Aktualni Problemy Ekonomiky*, (3 (153), 46–53.
10. Fedorovych, I. Zarubizhnyi dosvid strakhuvannia ryzykiv v ahrarnii sferi. Retrieved February 5, 2020, from <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/20319/1/18-23.pdf>
11. Fysun, I. Zarubizhnyi dosvid strakhuvannia ahrarnykh ryzykiv ta dotsilnist yoho zastosuvannia v Ukraini. Retrieved February 4, 2020, from http://www.rusnauka.com/1_NIO_2011/Economics/78211.doc.htm
12. Tanklevska, N. S., & Yarmolenko, V. V. (2018). Tendentsii rozvytku strakhuvannia silskohospodarskykh kultur v Ukraini. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Universytetu*, (1 (51), 381–386. doi: 10.24144/2409-6857.2018.1(51).381-386
13. Tretiak, K. V. (2019). Ahrostrakhuvannia: zarubizhnyi dosvid ta resursy shchodo yoho implementatsii v ukrainsku strakhovu praktyku. *Efektivna Ekonomika*, (1). doi: 10.32702/2307-2105-2019.1.32
14. Tanklevska, N. S., & Yarmolenko, V. V. (2017). Metodychni pidkhody do vyznachennia sutnosti ta klasyfikatsii strakhuvannia. *Agriculturaland Resource Economics*, 3(4), 147–159.
15. Mahul, O., & Stutley, C. J. (2010). *Government Supportto Agricultural Insurance: Challengesand Options for Developing Countries*. Washington, DC: TheWorld Bank. doi: 10.1596/978-0-8213-8217-2
16. Glauber, J. W. (2015). *Agricultural Insuran ceand the World Trade Organization* (pp. 01–40). IFPRI. Retrieved February 5, 2020, from <http://ebrary.ifpri.org/utills/getfile/collection/p15738coll2/id/129733/filename/129944.pdf>
17. 18th International Investors' Day. (2015, October 14). *A dipintonewer P&C opportunities*. Frankfurt, 18-23.
18. Keeps America Growing: Crop Insurance Acreage Sets New Markin 2017. (2018, February 6). Retrieved February 5, 2020, from <https://cropinsuranceinamerica.org/crop-insurance-acreage-sets-new-mark-2017/>

Received 10 February 2020
 Approved 24 February 2020
 Available in Internet 31.03.20

Цитування згідно ДСТУ 8302:2015

Танклевська Н.С., Ярмоленко В.В. Перспективи адаптації зарубіжного досвіду агрострахування в Україні // Економіка харчової промисловості. 2020. Т.12, вип. 1. С. 55-63. doi: 10.15673/ie.v12i1.1669

Cite as APA style citation

Tanklevs'ka, N., & Yarmolenko, V. (2020). Prospects for adapting foreign experience in agricultural insurance in Ukraine. *Food Industry Economics*, 12(1), 55-63. doi: 10.15673/ie.v12i1.1669